

Inför Översiktsplan 2016

Aktualitetsförklaring av Uppsalas översiktsplan 2010

Beslutad av kommunfullmäktige den 26 maj 2014

Aktualitetsförklaringen innehåller
preciseringar och ställningstaganden

- till översiktsplanens aktualitet
- för tillämpningen av översiktsplanen
- inför kommande revidering.

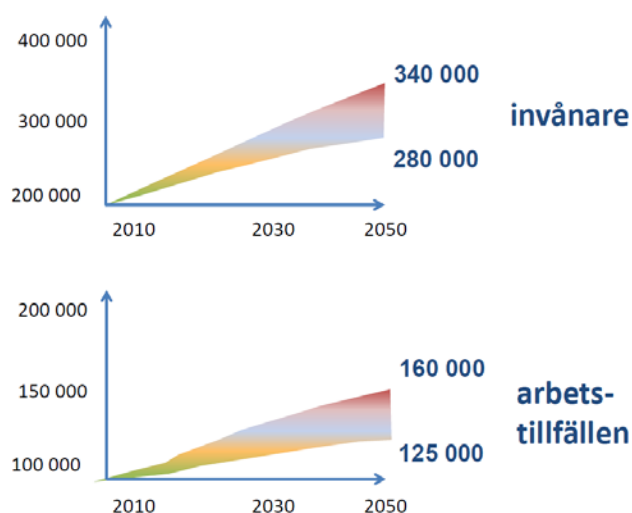
Innehåll

INLEDNING	3
Bakgrund	3
Syfte	4
Läsanvisning	4
STRATEGISKA UTMANINGAR FÖR ETT VÄXANDE UPPSALA	5
Is i magen och ledarskap - att dra nytta av och hålla den långa sikten	5
Dragningskraft och dragkraft - att fullt ut dra nytta av det geografiska läget	5
Frankant och nyskapande - att vända utmaningar till möjligheter	6
SLUTSATSER OCH STÄLLNINGSTAGANDEN FRÅN DEN SAMLADE UPPFÖLJNINGEN	7
Översiktsplanen som ledstjärna	7
Går utvecklingen åt rätt håll?	7
Visionen - en långsiktig målbild för samhällsutvecklingen	10
ÖP:n som verktyg i efterföljande arbeten	11
Kontinuerlig översiktsplanering kopplad till IVE-processen	12
INRIKTNING FÖR ARBETET MED REVIDERING AV ÖVERSIKTSPLANEN	13
Målbild översiktsplan 2016	13
Kommunikation och medborgardialog	14
SÄRSKILDA STÄLLNINGSTAGANDEN OCH PRECISERINGAR	15
Stadens omland	15
Skölsta	16
Stadsutveckling längs Österleden	16
Ulleråker	17
Utrymme för näringslivsutveckling	18
Skyddsavstånd vid Lennabanan	20
Riksintressen för kulturmiljövärden	21
Reservatsbildningen i Årike Fyris	22
Visionsbilden för parker och gröna kilar	23
Kv Seminariet	23
Kollektivtrafikprioritering i stomstråken	24
Sydvästlänken, lägen	25
Storvreta station mm	26
Översvämningsrisk	27
ÖVRIGA STÄLLNINGSTAGANDEN	28
Hantering av gatukostnader	28
NÄRTIDSFRÅGOR	29
Utbyggnadsläge och beredskap	29
Närtidsinriktning	29
SMÅRÄTTELSE OCH DE FACTOÄNDRINGAR	32
BILAGOR	32
UNDERLAGSRAPPORTER	32

Inledning

Bakgrund

Uppsalas befolkning ökar i snabb takt. Att vi tillhör Sveriges största arbetsmarknadsregion driver på ökningstakten. På längre sikt, till 2050, behöver kommunen ha beredskap för mellan 75 000 och 135 000 fler invånare jämfört med idag. Uppsala har en ung befolkning. Samtidigt ökar andelen äldre. Fler Uppsalabor är därför en viktig förutsättning för att vi ska kunna finansiera och motivera nödvändiga investeringar, bland annat i välfärdstjänster och samhällsservice. En stor befolkningstillväxt kan förbättra försörjningskvoten¹ mer än en lägre ökningstakt, därför att Uppsala då antas få relativt sett fler invånare i arbetsför ålder.

Figur 1: Befolkning och arbetstillfällen fram till år 2050. Med 75 000 till 135 000 fler invånare jämfört med idag kommer det att behövas 43 000 till 72 000 fler bostäder. 30 000 och 65 000 fler arbetstillfällen än idag motsvarar 0,9 till 2 miljoner kvm mer lokalyta.

Översiktsplanen (ÖP) för Uppsala kommun anger den långsiktiga inriktningen för den fysiska utvecklingen i staden, landsbygderna och de mindre tätorterna. ÖP är kommunens samlade avsiktsförklaring om hur den fysiska miljön bör utvecklas. Kommunfullmäktige ska enligt plan- och bygglagen ta ställning till översiktsplanens aktualitet minst en gång per mandatperiod. Aktualitetsförklaringen fungerar också som inriktningsbeslut för nästa översiktsplan, som beräknas var färdig för antagande under 2016.

Hög legitimitet och trovärdighet är nödvändig för att ställningstaganden i översiktsplanen ska påverka samhällsutvecklingen och enskilda aktörers agerande:

- Genom en öppen process kan översiktsplanen bli en gemensam *målbild* för den fysiska samhällsutvecklingen som delas av invånare och verksamma i kommunen.
- Genom *riktlinjer och strategier* ger översiktsplanen vägledning för efterföljande planering och prövning enligt plan- och bygglagen och miljöbalken.
- Kommunens beslutar också om egna aktiva åtgärder i enlighet med översiktsplanens intentioner, planens *handlingsinriktning*. Vissa åtaganden säkerställs genom att kommunfullmäktige ger följduppdrag till olika kommunala nämnder.

¹ Med försörjningskvot avses den förvärvsarbetande befolkningen, gruppen 20-64 år, i relation till totalbefolkningen

- Systematisk *uppföljning* ger återkoppling som rör både kommunens egna beslut som myndighet och i tillämpningen av uppdragsplaner, investeringar etc. Uppföljning bäddar för ställningstaganden, förtydliganden och nya uppdrag inom ramen för kommunens rullande fyraårsplanering.

Aktualitetsförklaringen innefattar hela kommunens översiktplan, det vill säga den kommuntäckande översiktplanen från 2010 samt fördjupningarna för Hovgården (1994), Funbo (2011) och Storvreta (2012).

Inför aktualitetsförklaringen har Länsstyrelsen hösten 2013 överlämnat en redogörelse (bilaga 1) för statliga och mellankommunala intressen och hur de förhåller sig till översiktplanen.

Syfte

Syftet med att pröva översiktplanens aktualitet:

- Förnya omvärldsanalysen
- Följa upp utvecklingen
- Klara ut i vilka avseenden översiktplanen inte längre är aktuell
- Ge en mer preciserad tolkning av vissa riktlinjer i översiktplanen
- Ge anvisningar för revideringen av översiktplanen
- Redovisa inriktningen i närtid

Läsanvisning

Dokumentet innehåller två typer av ställningstaganden, i vita respektive gråa rutor:

Preciseringar och särskilda ställningstaganden

Ställningstaganden till översiktplanens aktualitet i en viss fråga och/eller om tillämpningen av nu gällande översiktplan.

Inriktning för revidering av översiktplanen

Ställningstaganden som innebär anvisningar för revideringen av översiktplanen.

Därutöver ger aktualitetsförklaringen anvisningar om närtidsinriktningen avseende vissa fysiska planeringsfrågor (se sid 32-34) som ger vägledning för kommunstyrelsen och olika uppdragsnämnder om prioriteringar och aktiviteter det närmaste året.

Strategiska utmaningar för ett växande Uppsala

Flera globala samhällstrender förväntas få stor betydelse för den framtida utvecklingen: Ny teknik och nya värderingar inverkar på individer och samhället. Den fortgående globaliseringen, urbaniseringen och regionförstoringen, tillsammans med framväxten av nya ekonomiska och geopolitiska tyngdpunkter, ritar om den globala och lokala kartan. Miljö- och klimatutmaningar och sociala spännigar utmanar vår handlingskraft och vårt ansvarstagande. Att säkra ekosystemens status och motståndskraft är avgörande för välfärd och tillväxt. Parallellt är vi på väg in i ett samhälle där informations- och kommunikationsteknologin vidgar möjligheterna till mänsklig interaktion. Frågor tenderar att hänga ihop med varandra och beröra många olika aktörer, intressen, nätverk och korsande initiativ. Då behövs också nya sätt att samarbeta och att fatta beslut.

Nedan beskrivs tre strategiska utmaningar, med koppling till de ovan beskrivna övergripande trenderna, som alla kretsar kring vilken roll Uppsala vill och kan ta på sig i utvecklingen av ett hållbart samhälle.

Is i magen och ledarskap - att dra nytta av och hålla den långa sikten

Hållbar utveckling är en given och gemensam utgångspunkt för kommunens långsiktiga planering. Då behövs framförhållning och uthållighet. Fördelen med en lång tidshorisont är att det ger möjligheter till nytänkande, exempelvis för att få igång nödvändiga systemskiften för omställning av infrastrukturen för att klara miljö- och klimatutmaningarna.

En stor och snabb befolkningsökning underlättas om det finns långsiktiga strategier kring investeringar, byggande, skydd och förvaltning. Fler människor behöver bostäder, service, infrastruktur etc. Många olika funktioner, som inte alltid enkelt låter sig kombineras, behöver beredas plats inom begränsade ytor och trycket på såväl mark- och vattenresurserna som bebyggda miljöer ökar. Det i sin tur förutsätter helhetssyn och systemtänkande.

Politiska visioner och ledarskap är centrala för att peka ut en tydlig riktning för utvecklingen, och samtidigt ha beredskap för nya situationer. Det innefattar prioriteringar både mellan olika intressen och över tid. Att ha is i magen och vänta in rätt tillfälle hör till de svåraste avvägningarna att hantera, men kan vara nödvändigt för att uppnå en på sikt ändamålsenlig utveckling. Det kan handla om att dra nytta av gjorda investeringar, att invänta rätt tillfälle att investera och att värna lägesbundna kvaliteter.

I ledarskapet ligger också att samverka med andra samhällsaktörer. Det är viktigt att skapa delaktighet och trovärdighet kring den långsiktiga färdriktningen. Medborgardialoger är användbara verktyg. Kommunen behöver också samarbeta med näringsliv och forskning, andra kommuner, regionala och nationella myndigheter samt europeiska program.

Dragningskraft och dragkraft - att fullt ut dra nytta av det geografiska läget

Uppsala är en del av Europas och Sveriges mest konkurrenskraftiga region och Europas snabbast växande storstadsregion. Det ger oss goda förutsättningar att ta rollen som nordlig nod i huvudstadsregionen och att utvecklas till kraftcentrum för innovationer, nyetableringar och jobbtillväxt i hela Mälardalen. Därför behöver vi ha beredskap för en fortsatt stark befolkningsstillväxt. Det ger underlag för ett alltmer specialiserat utbud av service och för att tillföra kvaliteter i människors vardagsmiljö.

Bostadsbyggande och näringslivsutveckling hänger ihop. En stor och snabb befolkningsökning förutsätter fler arbetstillfällen och att befintliga och nya företag ges plats att utvecklas i attraktiva miljöer. Om Uppsala inte ska bli en utpräglad utpendlingsort behöver näringslivsstrukturen breddas ytterligare, med betoning på exportinriktade, kunskapsintensiva verksamheter tillsammans med kvalificerade företagstjänster och forskning.

Det kan även ge underlag för ökad inpendling till Uppsala, både från omgivande orter och regionalt. En utvecklad tågtrafik, tillsammans med en stadsutveckling som tar till vara kollektivtrafikens förutsättningar, länkar samman stadskärnor och tätorter både inom och utom kommunen. Resecentrum som lokal, regional, storregional och nationell nod, och med snabbkoppling till Arlanda, intar en särställning.

Det är viktigt att Uppsala kan samspela effektivt med övriga Stockholm-Mälardalen och samtidigt erbjuda något som tilltalar eller rent av är unikt och som attraherar spetskompetens, investeringar, invånare och besökare. Det ökar regionens samlade styrka i ett internationellt perspektiv, vilket gynnar Uppsala. Det innebär också konkurrens med andra kommuner och städer. De stora landsbygdsområdena i kommunen är en stor tillgång för en hållbar utveckling. Att kommunen har en egen identitet, kan erbjuda en god miljö och är trivsamt och stimulerande att bo och verka i, är en konkurrensfördel.

Framkant och nyskapande - att vända utmaningar till möjligheter

Storstäder skiljer sig från andra städer inte bara genom sin storlek utan också genom större täthet, mångfald och snabba förändringstakt. Uppsala kommer framöver att präglas ännu mer av rörlighet och förändring och av att människor och verksamheter flyttar in och ut. I ett globalt orienterat och kunskapsberoende samhälle är ökad mångfald en strategisk tillgång. Ett öppet och inkluderande samhällsklimat, både i staden och på landsbygden, är viktigt för att människor och företag ska vilja flytta till och stanna kvar i Uppsala. Även trygghet och säkerhet är viktigt för livskvaliteten och påverkar människors och företags val.

En växande stad, genom människorna som verkar i den, kan fungera som jordmån för nya idéer. Gemensamma kontaktytor, som är tillgängliga för alla, kan bidra till möten mellan människor och stimulera till demokrati, delaktighet och inkludering. Om platser utvecklas ökar också deras värde. Social infrastruktur, kultur, nöje, gröna parkrum och god miljö för alla åldrar kan vara lika avgörande som arbetsplatser för en ortens attraktivitet. Utbudet i staden och i övriga tätorter är också viktigt för omlandet och påverkar därmed dess dragningskraft som levande landsbygd.

Behovet av resurseffektiva lösningar för att klara lokal och global välfärd, tillsammans med den snabba urbaniseringen, har gjort hållbara städer till ett växande affärsområde. Även miljöteknik och gröna näringar har goda förutsättningar att utvecklas. Genom att gå före och visa att det går att ställa om till ett hållbart samhälle kan Uppsala bli en global ledstjärna för resurseffektivt samhällsbyggande och miljösmart utveckling.

Urbaniseringen ger också förutsättningar att vidta framsynta åtgärder för att stärka Uppsala som kulturell och demokratisk mötesplats. Med ökad mångfald och individualiserade livsstilar följer behov av många olika slags miljöer. Att allt fler blir allt äldre, samtidigt som förväntningar på skräddarsydda lösningar ökar, innebär en förändrad behovsbild. Det ställer också krav på ett tydligare fokus på tillgänglighet. Uppsala bör redan nu förbereda stadsplanering, bostadsbyggande och serviceutbud för att ligga i framkant i framtiden.

Slutsatser och ställningstaganden från den samlade uppföljningen

Översiktsplanen som ledstjärna

En av de viktigaste funktionerna för översiktsplanen är att tjäna som vägledning för efterföljande planering och byggande och andra kommunala beslut. Bebyggelseutvecklingen sedan ÖP 2010 antogs har i stort sett skett i enlighet med översiktsplanens intentioner. En enkel uppföljning har gjorts av merparten av detaljplaner som vunnit laga kraft efter ÖP 2010. Det finns inga noterade avsteg i de planer plan- och byggnadsnämnden eller kommunfullmäktige antagit, utom i något väl motiverat fall. De få avvikelserna är delvis en naturlig följd av att ÖP2010 har en lägre detaljeringsgrad än sin föregångare. Det har också inneburit att plan- och byggnadsnämnden haft tolkningsföreträde genom sin delegation från kommunfullmäktige att anta planer i linje med översiktsplanen.

För bygglovgivningen på landsbygden har motsvarande uppföljning gjorts av merparten av ansökningarna om förhandsbesked. Här kan konstateras att avvikelser från översiktsplanens riktlinjer förekommer och att motiven för dessa avvikelser inte alltid redovisas tydligt. Det gäller exempelvis bygghus i stadens omland, vid långsiktiga infrastrukturreserverat och på åkermark – samtliga är områden där översiktsplanen anger restriktivitet för ny bebyggelse. Plan- och byggnadsnämnden har ensam beslutsrätt ifråga om bygglov och förhandsbesked.

Går utvecklingen åt rätt håll?

För att få tydligt genomslag behöver översiktsplanens intentioner fullföljas över en längre tid. En bärande tanke i ÖP 2010 är att staden ska växa inåt och att bebyggelsen ska utvecklas hand i hand med kollektivtrafiken, såväl inom staden, övriga tätorter som i kommunen som helhet. Att staden växer inåt innebär att ny bebyggelse i första hand bör tillkomma genom att binda samman bebyggelseområden, förtäta samt omvandla områden som redan ianspråktagits för bebyggelse. Denna övergripande inriktning har gällt för översiktsplaneringen sedan fördjupningen för staden 2002. En central fråga är alltså om den utveckling vi kan observera ligger i linje med översiktsplanens lokaliseringsprinciper om att bygga i staden och i de i ÖP utpekade utvecklingsorterna.

En översiktlig bild ges av expansionskvoten, det vill säga hur arealtillväxten har förändrats över tid i relation till befolkningstillväxten. Expansionskvoten indikerar om tätorterna breder ut sig mer än befolkningen växer eller om de förtätas med fler invånare per km². Av figur 2 framgår att befolknings- och arealtillväxten hållit rätt så jämna steg de senaste 30 åren. Det innebär förvisso ett trendbrott, jämfört med perioden 1970-1980, då Uppsalas expansionskvot låg bland de högsta i landet. Tätortsarealen utvidgades då betydligt snabbare än befolkningstillväxten. Jämfört med 1970-1980 har Uppsalas expansionskvot 1990-2010 sjunkit påtagligt. Mellan 2000 och 2010 har expansionskvoten sjunkit i Uppsala tätort men ökat något i kommunen som helhet. För att vända trenden behöver alltså befolkningen kunna öka utan att tätortsarealen ökar.

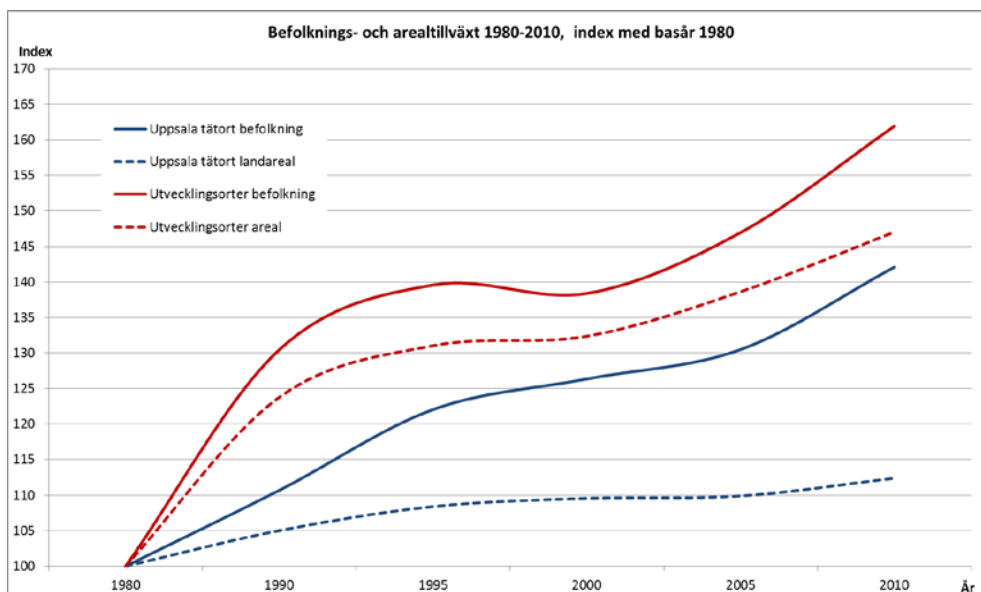

Fig 2 Expansionskvot 1980-2010 - Befolkningstillväxt i förhållande till arealtillväxt i tätorter.

Även förändringar i befolkningstätheten indikerar en utveckling i huvudsak i linje med de övergripande intentionerna i ÖP. I mitten på 1990-talet växte befolkningen i staden och på landsbygden, samtidigt som de mindre tätorterna stagnerade. Uppsala kommun är idag den kommun i landet med flest invånare boende utanför tätorter. Sedan början på 2000-talet ligger stadens andel av på över 80 % av den totala befolkningsökningen. Även de små tätorterna har under denna period haft en positiv befolkningsutveckling, liksom landsbygden.

Diagrammet nedan visar hur befolkningstätheten förändras i staden och i de orter som öp pekar² ut som utvecklingsorter. Sammanfattningsvis har tätheten (antalet personer per kvadratkilometer) ökat både i staden och i de prioriterade tätorterna.

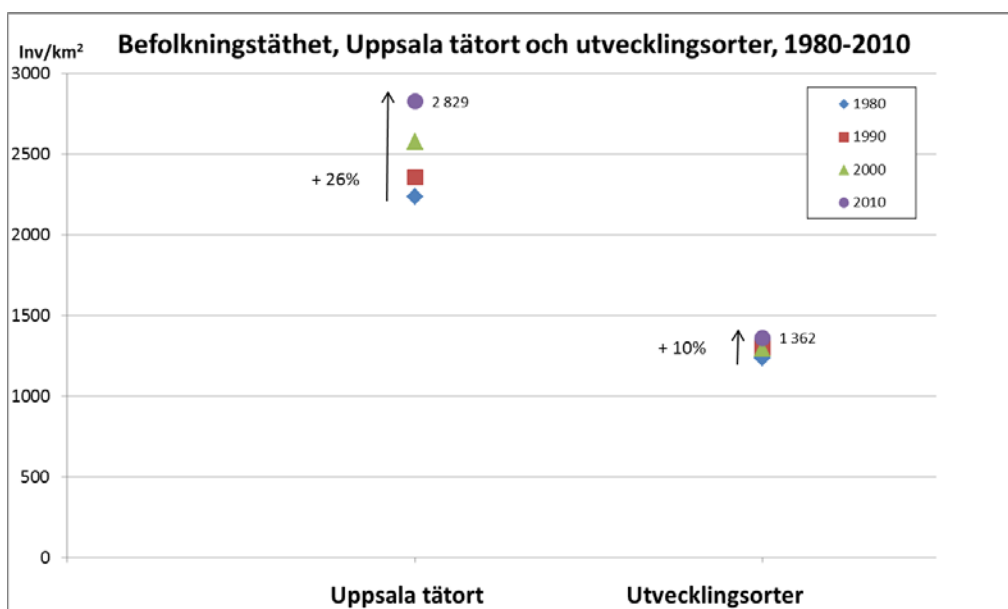

Fig 3 Befolkningstäthet, procentuell förändring 1980-2010 i Uppsala tätort respektive i utvecklingsorter enligt ÖP. Axeln till vänster visar tätheten, dvs antalet personer per kvadratkilometer.

² Ramsta, Vänge, Järlåsa, Löfstalöt, Bälinge, Björklinge, Storvreta, Vattholma, Skyttorp, Gåvsta, Bärby-Gunsta, Länna, Almunge, Knutby

De scenariostudier som gjorts för att pröva hur den antagna befolkningsökningen etc. skulle kunna lokaliseras översiktligt fram till 2030 visar att en mycket stor volym bostäder och arbetsplatser även framdeles kommer att kunna rymmas inom översiktsplanens stads- och tätortsområden.

En annan tydlig ambition i översiktsplanen är att stadens olika delar ska sammanlänkas mer till en kontinuerlig stadsbygd. Idag hänger stadsområdet ihop mer än 1990 och 2000. På kartan nedan har staden delats in i 100-metersrutor, där rutor med sammantaget *minst* 25 innevånare och arbetande räknats som "urbana". Det centrala stadsområdets utbredning, eller kluster av rutor, har växt från 570 till 750 sammanlänkade "urbana rutor". Genomsnittet i hela stadsområdet är betydligt lägre, varje "urban ruta" är i genomsnitt direkt sammanlänkad med åtta andra. 1990 var motsvarande genomsnitt sju rutor. Motsvarande utveckling har skett även i övriga utvecklingsorter.

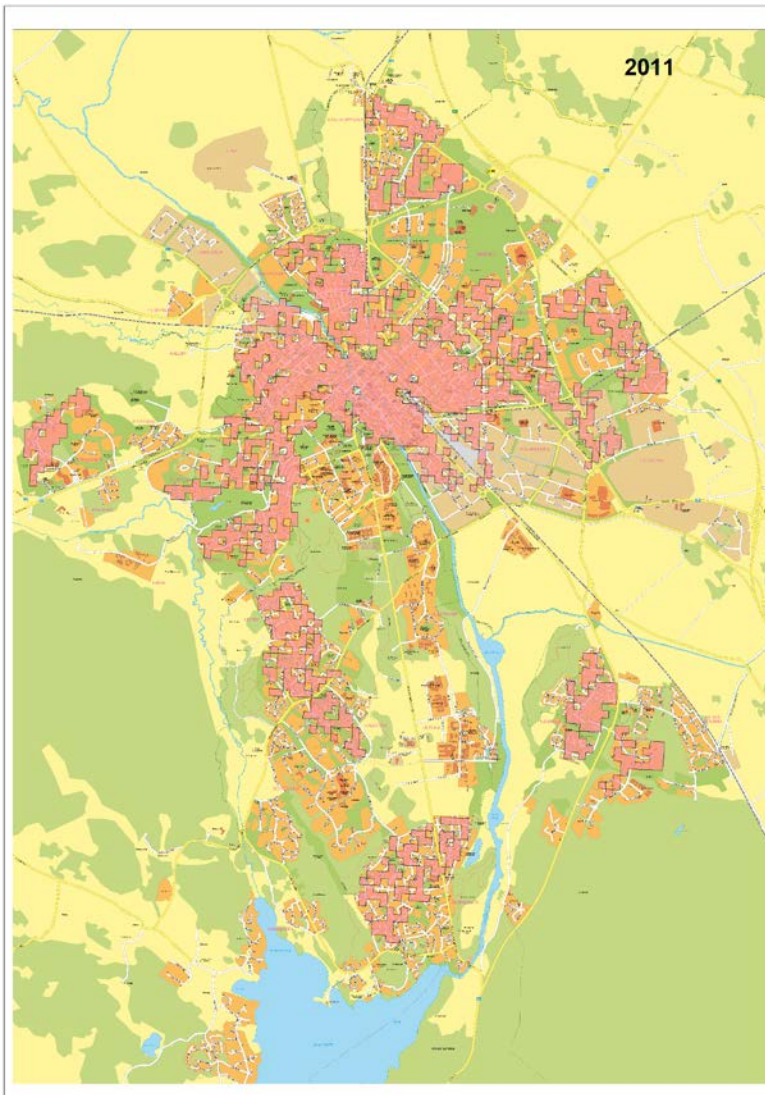

Fig 4 Sammanlänkning inom stadsväven 2011. Kartan visar 100-metersrutor som bildar kluster med minst 500 invånare och arbetande. Det finns 9 sådana områden inom stadsväven.

Angående system för uppföljning i kommande ÖP se avsnitt *Inriktning för arbetet med revidering av översiktsplanen*.

Visionen - en långsiktig målbild för samhällsutvecklingen

Visionen är kommunens långsiktiga målbild för samhällsutvecklingen. Den var vägledande för arbetet med översiktsplan 2010 och togs fram i bred dialog med invånare, organisationer och politiker under 2009. Visionen bygger på kommunens policy för hållbar utveckling från 2008. Sammantaget målar visionen upp en bild av var Uppsala befinner sig år 2030 utifrån tre teman: dragningskraft, sammanhållet, klimatneutralt.

Visionens teman är fortsatt aktuella och relevanta men innehållet har uppdaterats, se nedan, särskilt vad gäller den längre tidshorizonten (2050), ambitionerna på miljö- och klimatområdet och det sociala perspektivet. Även den övergripande inriktning för den *fysiska* utvecklingen, som sammanfattas i avsnitt 3.1 *Övergripande utvecklingsinriktning* i ÖP 2010, är i sina huvuddrag fortsatt aktuell.

I ett nästa steg behöver visionen ges en mer konkret innebörd för att kunna fungera som en tydlig målbild för den fysiska utvecklingen både i staden, de mindre tätorterna och på landsbygderna. Den ska enkelt gå att förstå och återberätta. Vidare bör visionen brytas ner i mål, som kan följas upp.

Uppdaterad: Vision Uppsala 2050 – en målbild för samhällsutvecklingen

Dragningskraft och dragkraft - Uppsala är välkänt och nyskapande

Uppsala drar till sig människor, idéer och företag och är kraftcentrum för innovationer och jobbtillväxt.

Uppsala år 2050 är en välkänd dynamisk miljö för kunskap, kultur, affärer och nyskapande. Här möts människor och här kan nya idéer växa. Uppsala, tillsammans med Stockholm, är ett kraftcentrum för innovationer, företagsutveckling och jobbtillväxt. Vetenskap och praktiska tillämpningar drar nytta av varandra. Internationella spetsföretag och forskning av rang kan etablera sig och utvecklas. Uppsala är en aktiv internationell aktör och en nationell resurs för Sveriges utveckling. En stor och allsidig arbetsmarknad finns inom räckhåll. Utbudet av nöjen, kultur och rekreation lockar även många besökare.

En kommun för alla - Uppsala är sammanhållet

Hela Uppsala är attraktivt och alla människors lika värde, kraft och kreativitet respekteras och tas till vara.

Uppsala år 2050 ger utrymme för mångfald och kreativitet. Kultur- och naturvärden är en del av Uppsalas identitet. Livet är gott i staden, i de små tätorterna och på landsbygden, som präglas av öppenhet, likvärdighet, tolerans och trygghet. Människor känner gemenskap och tar ansvar. De offentliga rummen inbjuder till ett rikt socialt liv och möjligheter till möten som främjar delaktighet i samhällslivet. Vardagslivet fungerar väl för alla och livsmiljön bidrar till att tillgodose invånarnas olika behov med god tillgång till offentligt finansierad och kommersiell service.

Inom planetens gränser - Uppsala har ställt om

Uppsala är världsledande på lokala och globala lösningar, tjänster och produkter inom miljödriven affärs- och verksamhetsutveckling,

År 2050 kan uppsalaborna, företag och organisationer leva och verka miljömedvetet, hälsosamt och energi-effektivt, inom planetens gränser. Förnybara och giftfria material lägger grunden för hög resurseffektivitet, god folkhälsa och välfärd. Näringsämnen i slutna kretslopp mellan stad och land ger förutsättningar för konsument-nära livsmedelsproduktion. Naturvärden, vattenresurser och biologisk mångfald skapar tillsammans med grönsstrukturen i staden och övriga tätorter en långsiktig grund för ekosystemtjänster som gott mikroklimat, vattenrening och goda betingelser för odling.

Inriktning för revidering av översiktsplanen

- Kommunens uppdaterade vision enligt ovan ska vara vägledande för revideringen av översiktsplanen. Samhällsvisionen bör konkretiseras med visioner och mål för den fysiska utvecklingen. Dessa ska kunna följas upp. Samstämmighet med IVE, varumärkesarbetet etc och ÖP bör eftersträvas.

ÖP:n som verktyg i efterföljande arbeten

Översiktsplan 2010 har en tydligt strategisk karaktär och lämnar en hel del avvägningsfrågor till efterföljande planarbeten. Uppföljningen visar att det för effektiv och transparent planläggning och lovgivning är önskvärt med ökad tydlighet avseende *vissa* av spelreglerna som ges i översiktsplanen. Ett exempel är den flertydighet som finns idag avseende gatornas funktion, där biltrafiken, kollektivtrafiken och stadslivsambitionerna ibland varit svåra att förena.

I många planarbeten återkommer frågor om riksintressen, trafikbuller, luft- och vattenkvalitet, risker och behov av serviceutrymme. I många fall skulle sådana frågor kunna lösas genom systemutredningar inom ramen för ÖP-arbetet. Det kan också handla om att flera parter måste enas om vilka spelregler som ska gälla när tätheten ökar i staden. Det gäller exempelvis hur riksintressen ska beaktas eller om vilka avsteg från nationella bullerriktlinjer som ska vara möjliga.

I bygglovssammanhang används översiktsplanen främst för de ca 200 ansökningar per år om lov utanför planlagt område. Här är översiktsplanen ett viktigt stöd och det är väsentligt att riktlinjer är klara och överblickbara. Bland annat behöver vägledningen för hur riksintressen ska beaktas bli tydligare. En svårighet är att hantera successiva bebyggelsestillskott till byar och bebyggelsegrupper på landsbygden, inte minst i stadens omland där bebyggelsestrycket är särskilt stort. I sådana situationer ger översiktsplanen begränsat bedömningsstöd.

Uppföljningen visar också att översiktsplanen behöver ges en bättre web- och GIS-funktionalitet, med bland annat tydligare korskopplingar mellan kartor och riktlinjer/textavsnitt.

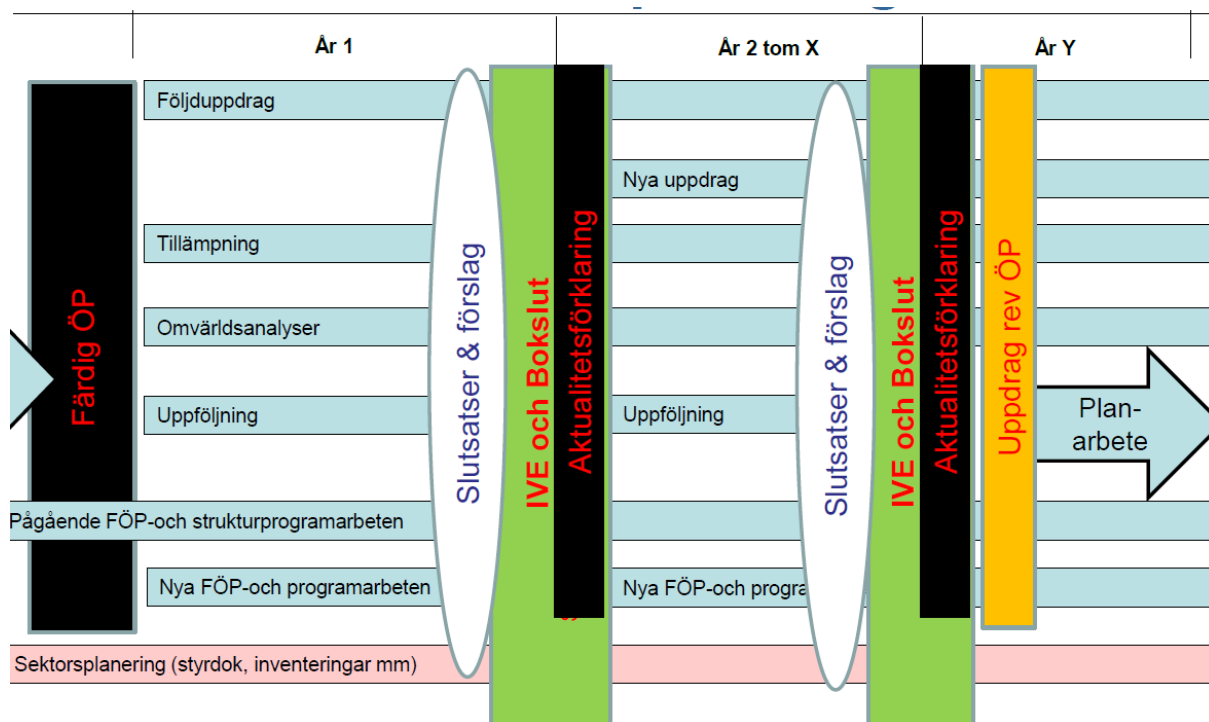
Inriktning för revidering av översiktsplanen

- Systemutredningar behövs som underlag för att få tydligare spelregler i vid planläggning och lovgivning, för snabbare och billigare handläggning. Till vinsterna hör att man undviker att summan av många små steg tvingar fram sämre och dyrare lösningar än om det finns strategier som följs.
- Tydligare väglednings behövs i form av tydliga riktlinjer avseende återkommande ”svåra avvägningsfrågor”
- Bättre möjligheter att nyttja web- och GIS-verktyg, exempelvis länknings karta-text, lagerhantering och uppdateringssystem för underlagskartor

Kontinuerlig översiktsplanering kopplad till IVE-processen

Kommunfullmäktige har tidigare tagit ställning till att översiktsplaneringen ska ses som en fyraårig, cyklisk process med ettåriga uppföljningar och uppdateringar avseende exempelvis tillägg, förtydliganden, prioriteringar och förnyade uppdrag. Den ettåriga cykeln knyts till IVE-processen, medan den fyraåriga cykeln kopplar till lagstiftningens krav om att kommunfullmäktige minst en gång per mandatperiod ska ta ställning till översiktsplanens aktualitet.

Med hänvisning till den snabba utvecklingen är det rimligt att fortsättningsvis göra en ännu starkare koppling mellan ÖP och IVE-processen, så att årliga aktualitetsförklaringar integreras i beslut kring IVE, se figuren nedan.

Översiktsplaneringens kontinuerliga invävning i IVE-processen

Beträffande de uppdrag som gavs i samband med antagandet av ÖP:n har årliga uppföljningar gjorts och integrerats i boksluten för 2011 och 2012. Även de mer informella uppdragen i översiktsplanens genomförandeavsnitt följdes upp på samma sätt. Merparten av arbetena har löpt på och flera är slutförda. Andra behöver omformuleras eller integreras i revideringen av översiktsplanen. Statusen idag för arbetena framgår av bilaga 3.

Inriktning för revidering av översiktsplanen

- Ställningstaganden till ÖP:ns aktualitet förs in årligen i IVE. Inkluderar föråldrade ställningstaganden och förtydliganden
- ÖP:s handlingsinriktning med formella och informella uppdrag uppdateras löpande
- Prioriteringar i investeringar med långsiktigt ekonomiskt perspektiv
- Prioritering/turordning av delområdesstudier mm
- Nyckeltal för den fysiska utvecklingen integreras i bokslutet

Inriktning för arbetet med revidering av översiktsplanen

Målbild översiktsplan 2016

Översiktsplaneringen är ett verktyg för att sätta in enskilda beslut i ett större perspektiv – både geografiskt och tidsmässigt. Själva översiktsplanen är ett viktigt politiskt måldokument och samtidigt ett medel för att påverka utvecklingen både på kort och på lång sikt. Plandokumentet behöver därför vara tydligt, lättillgängligt och dess inriktningar möjliga att följa upp. Planen ska vara sektorsintegrerad och motiv och konsekvenser ska enkelt gå att utläsa. Kommunens vision ska vara vägledande för revideringen av översiktsplanen, som ska hantera hela kommunen - både stad och land.

I Översiktsplanen ska kommunen redovisa hur mark- och vattenområden bör användas nu och i framtiden, hur man avser ta hänsyn till allmänna intressen, hur riksintressen och miljö kvalitetsnormer kommer att tillgodoses, hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras, hur den fysiska planeringen ska samordnas med nationella och regionala mål.

(Boverkets vägledning för plan- och bygglagen)

I takt med att invånarantalet ökar, får det allt större betydelse var och hur bostäder, verksamheter, service och grönområden utvecklas samt resor och transporter sker. Sammantaget handlar det om många människor som ska bo, leva, jobba och förflytta sig. Översiktsplanen ska visa hur plats kan beredas för en befolkningsökning till 2050 i spannet mellan 75.000 och 135.000 fler invånare jämfört med idag. På samma sätt ska planen visa hur motsvarande behov av arbetsplatser kan lokaliseras.

Översiktsplanen ska redovisa hur de fysiska strukturerna (bebyggelse, transportsystem, grön- och blåstruktur) långsiktigt kan samspela effektivt och hur olika funktioner bör lokaliseras för att underlätta för människor och en ur alla aspekter hållbar utveckling. Det innefattar att bädda för synergier, utnyttja gjorda investeringar samt att hantera kapacitetsbrister. Planen bör också förbereda för stora investeringar och systemskiften. Den behöver också visa stegen på vägen för att inte omöjliggöra de långsiktiga intentionerna. I detta längre perspektiv bör planen ha en mer övergripande och visionär karaktär.

Många intressen behöver kunna samspela i en växande kommun. Mot bakgrund av den snabba befolkningsökningen bör översiktsplanen ta ett samlat grepp och redovisa tydliga viljeinriktningar samt hantera dagsaktuella vägvalsfrågor för användningen av mark, vatten och den byggda- och obebyggda miljön. Därmed kan kommunen båda öka den egna effektiviteten i efterföljande planläggning och beslut och bidra till att stärka Uppsalas attraktivitet. I det korta perspektivet bör planen vara tydligt vägledande på principiell nivå.

- Den längre tidshorisonten, fram till 2050, ska utnyttjas för att förbereda stora investeringar, systemskiften, bevarad handlingsfrihet samt skapa beredskap för en fortsatt hög befolkningsökning. System och frågeställningar som bör hanteras i planen är:
  - Omställning av transportsystemen: Varutransportsystem och materialförsörjning. Persontransporter i staden. Dockning stadstransportsystemen med omgivningen. Elektrifiering.
  - Avfalls- och VA-system
  - Barnomsorg, skola, äldreomsorg mm samhällsservice
  - Energi
  - Klimatanpassning och ekosystemtjänster
- I ett kortare tidsperspektiv behöver planen uttrycka tydliga spelregler eller principer för avvägningar och prioriteringar i stadsutvecklingen, exempelvis:
  - Riskanalys och rekommendationer för byggande invid farligt-gods-leder och enskilda riskobjekt. Översvämningsrisker och rekommendationer uppdateras bland annat utifrån ny kartering och Länsstyrelsens kommande riskhanteringsplan.

- Buller, luftkvalitet (och vibrationer), främst från trafikens påverkan. Tydliga spelregler för avsteg från t ex bullerriktvärden/normer bör utvecklas. Miljökvalitetsnormerna för vatten kräver bl a analyser av påverkanskällor som kan ge underlag till spelregler i olika delavrinningsområden.
  - Funktionsbeskrivning av gatunätet inkl prioriteringsprinciper för olika trafikslag
  - Rekommendationer för hur riksintressen ska beaktas. Gränsdragningar ses över.
  - Hantering av generella biotopskydd ,markavvattningsförbud och strandskyddsfrågan i stadsbyggandet
  - Markanvändningsbeteckningarna ses över med sikte på ökad tydlighet, sektorsintegration och fokus på de värden/kvaliteter som eftersträvas.
- Geografiska fördjupningsstudier:
    - Strategin för landsbygden med sina utvecklingsorter uppdateras.
    - Ansatserna med stråkutveckling som finns i översiktsplan 2010 tas tillvara och utvecklas
    - Innerstaden får särskild fördjupning.
    - Stadsdelarna i övrigt behandlas något utförligare än i gällande översiktsplan.
    - Grovstrukturen bör läggas fast för utvecklingen i sydöstra stadsdelarna
    - Översiktsplanarbetet ska pröva alternativa långsiktiga utvecklingsriktningar, däribland om och när en stadsutveckling väster om Lurbo bro kan vara lämplig
    - Stadens omland. Utbredning och riktlinjer ses över för att ge förbättrad vägledning särskilt vad gäller bevarande av handlingsfrihet för framtida stadsutveckling.

Kommunikation och medborgardialog

Den fysiska samhällsplaneringen berör alla. Kommunens invånare, andra brukare och organisationer är viktiga intressenter i kommunens långsiktiga utveckling. ÖP ska fungera både som styrsignaler för privatpersoner och offentliga organ, ge tydliga förutsättningar för marknadsaktörer och för samarbetanden av olika slag. Det inbegriper också samverkan över kommun- och länsgränser.

Hög trovärdighet och en öppen process ökar legitimiteten för den gemensamma färdriktningen. Det är särskilt viktigt eftersom mål och strategiska vägval i översiktsplaneringen behöver fullföljs över en längre tid. Även gemensam kunskapsuppbyggnad och kunskapsspridning ger utgångspunkter och underlättar samsyn mellan kommunens olika delar, invånare, näringsliv etc. Kunskap och gemensamt lärande kan också byggas upp genom uppföljning och erfarenhetsåterföring.

- Målgruppsrelevant: öp:s långsiktiga frågor behöver göras relevanta i nuet för medborgare och samhällsaktörer
- Var med där det händer, kommunen som arena: nätverk och externa aktiviteter nyttjas för dialog om framtidsfrågorna, snarare än att ordna egna evenemang, för att nå fler
- Uppgradera webben: gör den attraktiv och tillgänglig
- System för uppföljning: i kommande ÖP ingår ett system (mål och mått) för uppföljning

Särskilda ställningstaganden och preciseringar

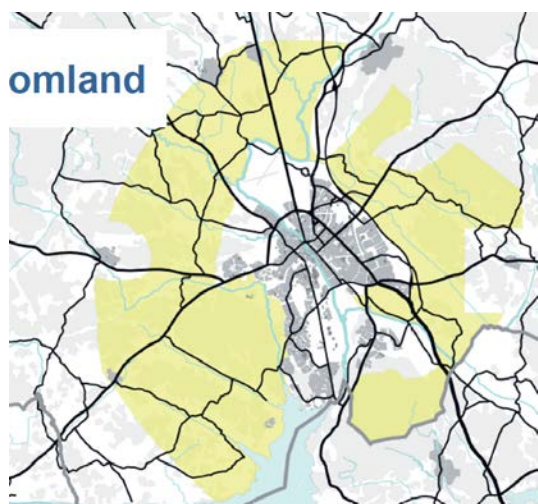
Följande ställningstaganden lyfter fram preciseringar i vissa riktlinjer och markanvändning samt tydliggör några få delar som är föråldrade. Avsnittet är avsett att komplettera översiktsplan 2010, som stöd i tillämpningen till dess ny översiktsplan antagits.

Stadens omland

Stadens omland (sid 40 i ÖP2010) är en markering i översiktsplanen med innebörden att kommunen här ska vara försiktig med markanvändningsförändringar på grund av bland annat stort bebyggelsetryck, värdefull jordbruksmark, värdefull rekreationsmark samt karaktären av staden på slätten. Ytterligare ett motiv att begränsa nytillskott av bebyggelse med mera är att bevara handlingsfrihet att senare kunna ta i anspråk vissa delar av omlandet för stadens expansion eller ny infrastruktur.

Miljö kvalitetsnormerna för vatten har också inneburit att enskilda avloppsanläggningar inte längre är en rimlig lösning i området. Att koppla enskilda hus eller små grupper av hus till stadens avloppssystem ger inte rimliga ekonomiska villkor. Gemensamhetsanläggningar med minireningsverk har svårt att ge tillräcklig reningsgrad och kräver en större grupp hus och för att ge rimliga driftsförhållanden och ekonomi. Den lösningen är därför inte aktuell nära staden, dvs i omlandet.

Prövningarna av förhandsbesked görs suveränt av plan- och byggnadsnämnden. Uppföljningen visar att förhållandevis många ansökningar om förhandsbesked i stadens omland beviljats och att bedömningarna sällan innefattar frågan om att behålla handlingsfrihet för senare stadsutveckling. Risken för accentuerad "urban sprawl" växer med tillväxttrycket och det är angeläget att strukturhänsynen kommer in i bedömningen. Principerna för dessa bör därför förtydligas. Idag är omlandet närmare 2 mil i radie. En översyn av området bör göras i syfte att nå ökad stringens utifrån omlandets faktiska syfte. Det görs lämpligen i revideringen av översiktsplanen, men tillsvidare görs följande precisering.

Förslag till precisering

Inom omlandet bör detaljplanekravet tillämpas. Bygglovsprövning kan dock tillämpas för enstaka bostadsbyggnad i direkt anslutning till befintlig bebyggelse på ett sätt som har karaktären av komplettering – inte vidgning eller förlängning. Befintliga släpp mellan öppen mark och skog ska värnas. Bygglovprövning kan också tillämpas för byggnader och anläggningar för landsbygdsnäring.

Skölsta

Finns inte utpekad som omvandlingsområde/nyexploateringsområde i ÖP2010 eftersom planläggningen där förväntades vara slutförd när översiktsplan 2010 antogs. Efter överklagande har planerna gjorts om och har inte vunnit laga kraft.

Förslag till ställningstagande:
Ny bebyggelse i Skölsta enligt pågående planarbeten ligger i linje med kommunfullmäktiges intentioner för bebyggelseutvecklingen, även om området inte är markerat i översiktsplanen.

Stadsutveckling längs Österleden

2008 färdigställdes ett planprogram för Gränby köpcentrum, Gränby Arenan, Gränbyparken och Gränby sportfält. Planering pågår för både Uppsala arena och utvidgning av Gränby centrum. Utbyggnaden av Gränby köpstad mellan Österleden och E4 är i full gång. Gränby sportfält utvecklas successivt med ytterligare sportanläggningar som kompletteras med ett sporthotell och BMX bana. Norra Gränby utvecklas således allt tydligare i riktning mot ett sport-, handel- och evenemangscentrum. Mot bakgrund av detta finns goda argument att utveckla stadsdelen med tillskott av även bostäder och service. Den nya bebyggelsen ska bidra till en sammanhängande, tät och varierad stadsbebyggelse som binder samman norra Gränby med pågående stadsutveckling i Östra Sala backe och längs Råbyvägen och Vaksalagatan. Ett samlat grepp behöver tas för helheten och sätta in de nya förutsättningarna i ett sammanhang där en stadsutveckling längs med Österleden blir en viktig pusselbit för områdets långsiktiga attraktivitet.

Förslag till ställningstagande:
Detaljplaneprogrammet för Gränby är föråldrat. Det är rimligt att i detaljplanearbete pröva ny stadsbebyggelse längs Österleden, som förväntas få god kollektivtrafiktillgänglighet med två stomlinjer. Handel och andra verksamheter kan delvis integreras med bostäder och Gränby centrum får utvecklad funktion av stadsdelscentrum. Möjligheterna till att skapa förutsättningar för ett hållbart resande och samlade, samordnade parkeringsplatser i huvudsak i p-hus eller garage ska utredas. Ny stadsbebyggelse ska vägas samman med ytbehov för Vattenverk, Gränby gård och friluftsområde, parkfunktioner och ytor för sport och idrott samt eventuell återvinningscentral. Dagvattenfrågan behöver utredas. Områdets höga naturvärden med rödlistade och skyddade arter ska beaktas.

Ulleråker

Ett planprogram för Ulleråker godkändes av dåvarande byggnadsnämnden 2001. Intentionerna är delvis föråldrade och ett större parti avsattes som utredningsområde. Kommunstyrelsen arbetar nu med strukturfrågorna i hela Dag Hammarskjöldsstråket. Enligt direktiven för programarbetet kan revideringen av Ulleråkersprogrammet med fördel ske inom ramen för denna studie. Ett sätt att få stabila spelregler och avvägningar är att detaljplanelägga grovstrukturen istället för att först upprätta formellt program eller fördjupad översiktsplan. Eftersom kommunen är markägare kan styrningen sedan ske med markupplåtelseavtal och bygglov.

Förslag till ställningstagande
Programmet för Ulleråker är föråldrat. I enlighet med intentionerna i ÖP2010 för Dag Hammarskjöldsstråket bör den fortsatta utvecklingen i Ulleråker gå mot en hög täthet som del i den centrala stadens förlängning. Cirka 8000 lägenheter bedöms kunna inrymmas här, plus verksamheter och service. Översiktsplanens riktlinje om kompletteringar i "institutionsstaden" (s 76, vänstra spalten, näst sista punktsatsen) är inte aktuell för *hela* Ulleråkersområdet. Resultatet av pågående strukturstudier kan föras in i en detaljplan för hela området med grovstruktur och viktiga avvägningar.

Utrymme för näringslivsutveckling

En högre tillväxttakt i arbetslivet förutsätter att en god utrymmesberedskap finns för näringslivet i goda och varierande miljöer och lägen. För att få en uppfattning utifrån ett längre tidsperspektiv har utbudspotentialer i skilda miljöer studerats omfattande befintliga områden, områden utpekade i översiktsplanen eller områden som har uppmärksammats i arbetet med aktualitetsprövningen.

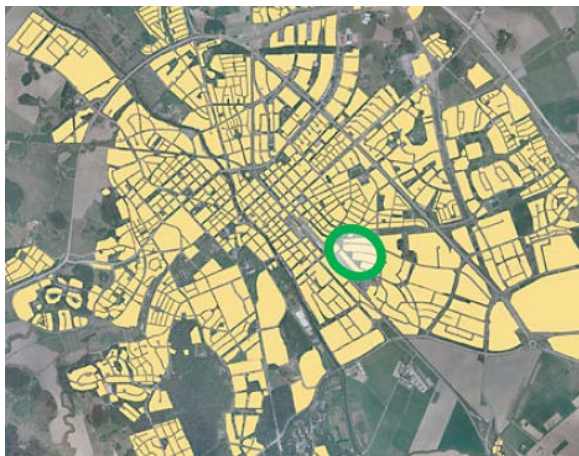
En tydlig slutsats är att de lägen inom gångavstånd från resecentrum i hög grad måste reserveras för tillskott med verksamhetslokaler (inte bara i bottenvåningar), främst för kontaktintensiv och specialiserad tjänsteverksamhet. I tidsperspektivet fram till 2030 finns annars en risk för ett underutbud som dämpar utvecklingskraften. Eftersom det oftast är mer lönsamt för en exploitör att bygga enbart bostäder än fastigheter med enbart lokaler eller med bostäder och lokaler integrerat behöver de goda verksamhetslägena strategiskt värnas av kommunen, med stöd i en precisering avseende riktlinjen om detta (s 42, sjätte punktsatsen) i översiktsplanen. Denna precisering förändrar inte ÖP:s ställningstagande om att en blandning mellan bostäder och verksamhetslokaler alltid ska eftersträvas i innerstaden.

Förslag till precisering:

Riktlinjen i ÖP om att ”den långsiktiga efterfrågan på kontorslokaler i innerstadsområdet förväntas vara stark. I samband med planläggning inom gångavstånd från resecentrum bör detta särskilt beaktas” ska tillämpas så att i kvarteren närmast resecentrum bör varje planprojekt få ett dominerande innehåll av lokaler. För övriga lägen inom rimligt gångavstånd (ca 1200 m/15 min) bör varje nytt planprojekt innehålla ett icke oväsentligt inslag av verksamhetslokaler.

Inre Boländerna är en sådan miljö där endast en liten del är möjlig att omvandla med bostäder. Den inre delen av Boländerna har låg exploatering med huvudsakligen äldre bebyggelse och har genom sitt läge nära resecentrums södra uppgång potential att genom omvandling utvecklas som en del av innerstadsstrukturen, med hög exploateringsgrad/täthet och stadsmässig kvartersstruktur. På grund av ovannämnda skyddsavstånd handlar det om en omvandling med nästan uteslutande verksamhetslokaler. Här kan vid en successiv omvandling under de närmaste decennierna inrymmas en mycket stor del av den verksamhetsexpansion som förutsätter kontakter i den storregionala till globala skalan, dvs kunskapsintensiv produktion och företagstjänster, huvudsakligen kontor. Den mellersta delen av Boländerna med bl.a processindustri och kraftvärmeverk har potential att ta emot en del av de verksamheter som behöver evakueras från inre Boländerna vid en omvandling.

Plan- och Byggnadsnämnden har godkänt program för Boländerna 2011 och skickat till kommunstyrelsen för vidare hantering. I förhållande till översiktsplan 2010 avviker programmet genom att medge bostäder i kvarteret närmast resecentrum, som ligger bortom skyddsavstånden till processindustrin öster om Björkgatan.

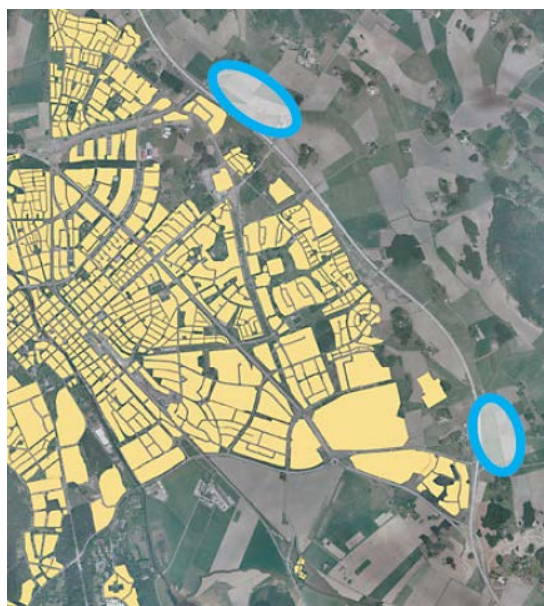

Förslag till ställningstagande:

Förslaget till planprogram för Boländerna godkännes med följande tillägg (s 15): Bostadsinslag i kvarteren Gudur och Vale kan tillkomma under villkor att nya byggnader också inrymmer verksamhetsytor av minst samma omfattning som bostadsytan. I den del av Boländerna som ligger väster om Björkgatan (främst kvarteren Gudur, Vale, Ställverket, Traktorn, Ångmaskinen, Motorn och Turbinen) ska inriktningen vara att förändra strukturen och tätheten mot högre exploatering, blandat verksamhetsinnehåll och en struktur av kvarter, parker, gator och platser som gör området till en del av innerstaden.

De bedömningar som gjorts visar på en risk för underutbud även på attraktiv industrimark vid en hög tillväxtnivå – eller omvänt att tillväxten blir lägre. De potentialer som finns utpekade i översiktsplanen kan räcka, men de nya områden som skulle kunna öppnas motsvarar inte riktigt efterfrågebilden avseende läge och/eller kräver mycket stora investeringar i transportinfrastruktur. Det gäller området söder om ett kommande stationsläge vid Bergsbrunna och området söder om Fullerö trafikplats. Fortsatt planläggning av Librobäck och Husbyborg kan ge ett tillräckligt utbud totalt sett kommande tioårsperiod, men de attraktiva lägena vid E4/Fyrislund kommer att ta slut tidigare.

Med utgångspunkten att utnyttja gjorda investeringar blir det ofrånkomligt att studera lägen vid E4:ans trafikplatser, även öster om E4. Mot en utveckling av dessa lägen står bland annat den tydliga gräns som E4 bildar och att här finns värdefull jordbruksmark och risken för att det blir utpräglat biltrafikgenererande arbetsplatser. Det är därför angeläget att – om den etablerade stadsgränsen ska brytas – fastlägga en ny gräns för stadsutbredningen vid revideringen av översiktsplanen. För att ge möjlighet till högre beredskap kan övervägas planläggning i begränsade områden vid E4:ans trafikplatser. Därutöver bör kommunen arbeta för att fler verksamhetsområden ska kunna öppnas/växa.

Förslag till ställningstagande:

Planläggning för verksamhetsetablering öster om E4 kan prövas endast inom markerade områden i figuren som beredskap för större etableringar där alternativ lokaliseringsområden saknas, eller för logistikverksamhet med liten persontrafikgenerering. Vid planläggning ska särskilt beaktas att gatunät och kvarter från början ges en robust struktur som kan vidareutvecklas vid en eventuell framtida expansion öster om staden. Det visuellt exponeringskänsliga läget vid två av stadens entréer ställer krav på en god gestaltning och utformning samt anordnande av tomtmarken.

Skyddsavstånd vid Lennabanan

I den fördjupning av översiktsplanen som finns för Funbo rekommenderas ett skyddsavstånd om 50 meter mellan spårmittpunkt och bostadshus om inte särskilda skyddsåtgärder vidtas. För vanlig järnvägstrafik brukar det handla om max 30 meters skyddsavstånd. Frågan har aktualiserats i ett detaljplanearbete där en tänkt väg som skulle utgöra buffert utgått och det finns anledning att söka hålla hög täthet för närhet till kollektivtrafikhållplats mm.

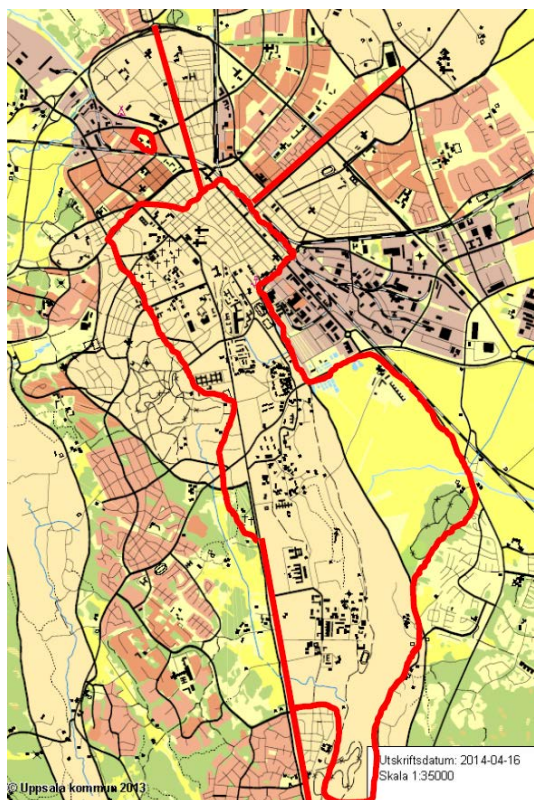
FÖP Funbo, med Lennabanan

Förslag till precisering

Det minsta avstånd till störningskänslig verksamhet om 50 meter som enligt den fördjupade översiktsplanen "bör" hållas ska inte förstås som något oeftergivligt krav, dvs vara i strid med översiktsplanen. Särskilt i tätorter och samlad bebyggelse på ömse sidor längs banan är det angeläget att hålla hög täthet. Sällankaraktären på trafikeringen gör att den extra omgivningspåverkan som kommer av kolrök mm (i förhållande till modern järnvägstrafik) måste kunna tålas.

Riksintressen för kulturmiljövården

Avgränsningen av skilda riksintresseområden kommer att ses över vid revideringen av översiktsplanen. Med anledning av att Riksantikvarieämbetet beslutat om ändring av riksintresset för kulturmiljövården "Uppsala stad" vill Uppsala kommun redovisa förslag till nya gränser. Gränsdragningsförslaget fokuserar på motivtexten, dvs "stad präglad av centralmakt, kyrka och lärdomsinstitutioner" och därmed de avtryck som bedöms riskintressanta av det skälet. Förslaget innebär delvis snävare gränser än vad översiktsplan 2010 redovisar. Slutliga gränser bestäms när nästa översiktsplan antas.

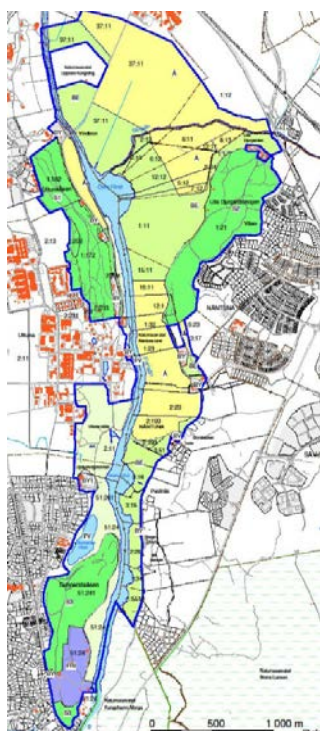
Utkast till ny avgränsning av riksintresset Uppsala stad

Förslag till ställningstagande:

Med anledning av Riksantikvarieämbetets beslut om ändring av riksintresset Uppsala stad avser kommunen tillsvidare att vara särskilt uppmärksam på de avtryck från centralmakten, kyrkan och lärdomsinstitutionerna som återfinns i området enligt figuren ovan.

Reservatsbildningen i Årike Fyris

Remissutvallet av förslaget till reservatsbildning av Årike Fyris enligt gränserna som angavs i översiktsplan 2010 visade på ett antal knäckfrågor. Bland annat hävdade lantbruksuniversitetet som är dominerande markägare i området att reservatsbildning på deras mark inte är förenligt med universitetets uppdrag. Vidare ifrågasattes reservatsbildning enligt förslaget eftersom översiktsplanen också anger en tydlig inriktning med stadsutveckling i anslutning till såväl sydöstra som sydvästra stadsdelarna, vilket reser krav på ökade rekreativmöjligheter i Åriket, inklusive möjlighet att uppföra vissa anläggningar. Arbetet med världsarvsansökan - där Åriket kan vara ett ingående område av flera - innebär att det krävs tillräckligt starka nationella skydd för de bärande elementen i världsarvet, dvs i detta fall de autentiska växtpopulationerna från Linnés tid och kanske också viktiga siktlinjer i landskapet.

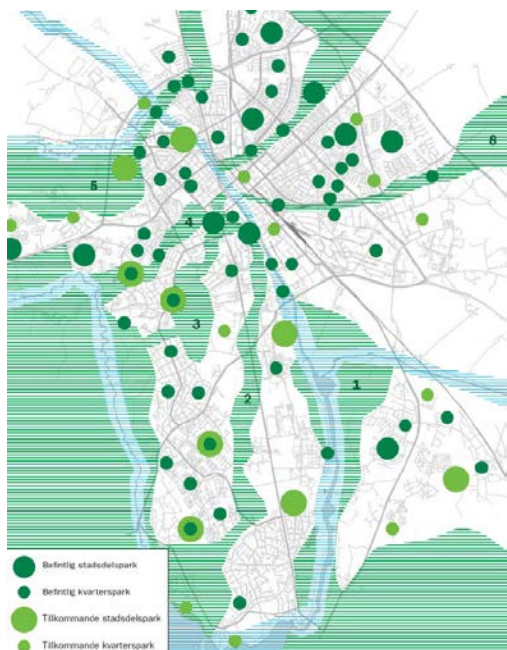
Årike Fyris, reservatsförslaget från 2011

Förslag precisering:

Reservatsbildningen bör avvaktas och koordineras med världsarvsarbetet, så att föreskrifter och avgränsning blir relevanta även för det ändamålet. Ambitionen att bilda reservat står fast, men förutsätter medverkan från Sveriges Lantbruksuniversitet, som är dominerande markägare i området, och en samsyn med länsstyrelsen om regelverket. Förslaget bör ses över med inriktningen att värna kärnområden för naturvården, friluftslivet och stadsnära rekreation, samt säkra värden som betraktas som avgörande för att ett världsarv ska kunna inrättas.

Visionsbilden för parker och gröna kilar

Med anledning av mark- och miljööverdomstolens dom avseende överklagande av planen för kvarteret Seminariet finns skäl till förtydligande om visionsbildens status.

Visionsbild parker och gröna kilar från ÖP2010

Förslag till precisering:

Figur 4.10 (sid 63) i översiktsplanen är en visionsbild – inte en plan-/markanvändningskarta. Det innebär bland annat att lägen för markerade tillkommande parker är mycket ungefärliga.

Sedan översiktsplanen antogs har gatu- och samhällsmiljönämnden antagit en parkplan som ger en tydligare bild av lägen mm.

Kv Seminariet

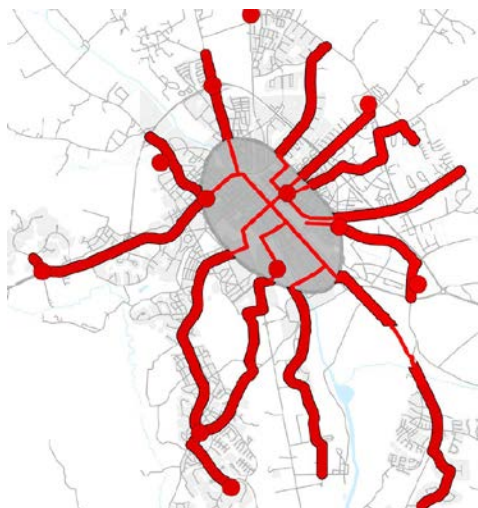
Med anledning av mark- och miljööverdomstolens ställningstagande finns anledning för kommunfullmäktige att även tydliggöra följande:

Förslag till ställningstagande:

Kvarteret seminariet kan utifrån kommunens perspektiv bebyggas även till del i det område som markerats som grönt enligt plankarta 1f i översiktsplanen. Parkfunktionen ska dock vid planläggning säkerställas. Utveckling av en stadsdelspark kan ske längs Fyrisån och Librobäcken i enlighet med kommunens parkplan från 2013.

Kollektivtrafikprioritering i stomstråken

Detaljplanearbeten vid bland annat Råbyvägen har haft svårigheter med avvägningar mellan biltrafikfunktionen, stadslivsfunktionen och kollektivtrafikfunktionen. Nämnda gata är utpekad såväl som huvudgata för biltrafiken, som stomlinjestråk och som stadsstråk med sinsemellan skilda prioriteringar. Detta är ett exempel på när översiktsplanen inte ger tillräcklig vägledning. Med hänvisning till att kollektivtrafiken är en nyckelfaktor i den avsedda stadsutvecklingen och att den för att få avsedd attraktionskraft måste ha hög framkomlighet i alla gatuavsnitt föreslås följande precisering. (stomlinjestråk, sid 31 i ÖP2010)

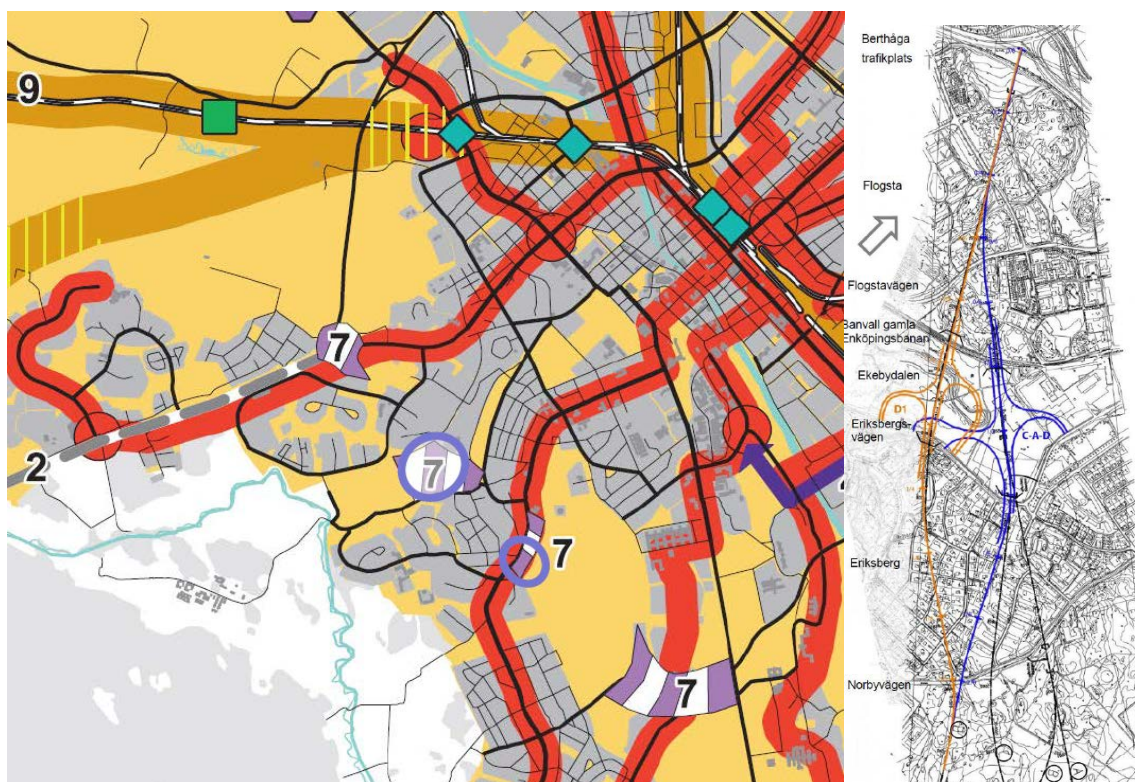
Förslag till precisering:

I de gator som markerats som stomlinjestråk ska framkomligheten för kollektivtrafik ha högst prioritet bland trafikslagen. I gatuavsnitt som markerats som stadsstråk eller ingår i stadskärnan ska lösningar också understödja stadslivet genom visuell kontakt och passager för gående tvärs gatan. Kollektivtrafiken ska i möjligaste mån gå på eget körfält där fysiskt utrymme finns.

Sydvästlänken, lägen

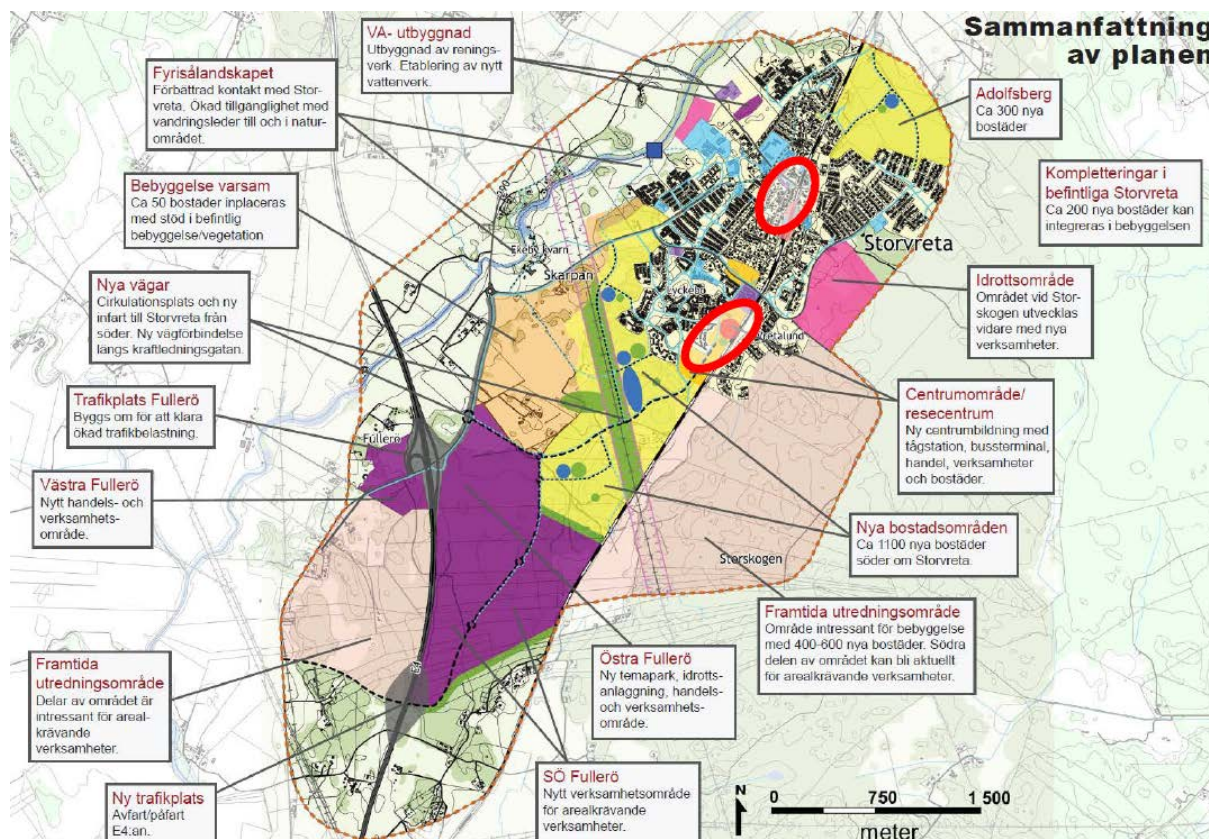
Uppsalas huvudgatustruktur saknar kapacitetsstark sammankoppling i öst-västlig riktning. För att långsiktigt ge möjligheten att sluta detta system finns i översiktsplanen markerat ett läge för en så kallad sydvästlänk. Denna länk går genom bebyggelse och höga värden varför behöver den tunnelförläggas i stora delar av sträckningen. I ytlägena markerar översiktsplanen reservatskorridorer. En underlagsstudie har särskilt fokuserat på korridoren genom ekebydalen i syfte att begränsa utbredningen. Utredningen landar på ett förslag som går i reservatskorridorens västliga läge. Det är angeläget att begränsa korridoren för att möjliggöra såväl för ny bostadsbebyggelse som mer varaktiga investeringar i rekreation och idrott i ekebydalen. Den östliga anslutningen får definieras i programarbetet med Dag Hammarskjöldstråket, Med hänsyn till kommunens klimatmål och kraftfulla satsningar på kollektivtrafik är det angeläget att i arbetet med revideringen av översiktsplanen studera hur Sydvästlänkens passar in i stadens framtida resmönster samt om Sydvästlänkens funktion kan ersättas av andra alternativ.

Förslag precisering: Korridoren genom Ekebydalen samt på Norbyvägen begränsas enligt lila ringar i figuren ovan (efter gul linjedragning, högra bilden).

Storvreta station mm

Fördjupningen av översiktsplanen för Storvreta markerar ett läge för ny tågstation och centrumområde. Tanken var att ett nytt läge skulle ligga mer centralt i ett utbyggt Storvreta som FÖP:en ger förutsättningar för. Det finns inga statliga medel för en sådan stationsflytt avsett i de kommande investeringsplanerna, innebärande att en sådan stationsflytt i så fall måste betalas av kommunen. För verksamheterna i Storvreta centrum är det angeläget att kunna planera långsiktigt. Uppsala kommun bör istället satsa resurser på andra investeringsobjekt i infrastruktur.

FÖP Storvreta. Den övre röda ovalen markerar läget för nuvarande stations- och centrumområde

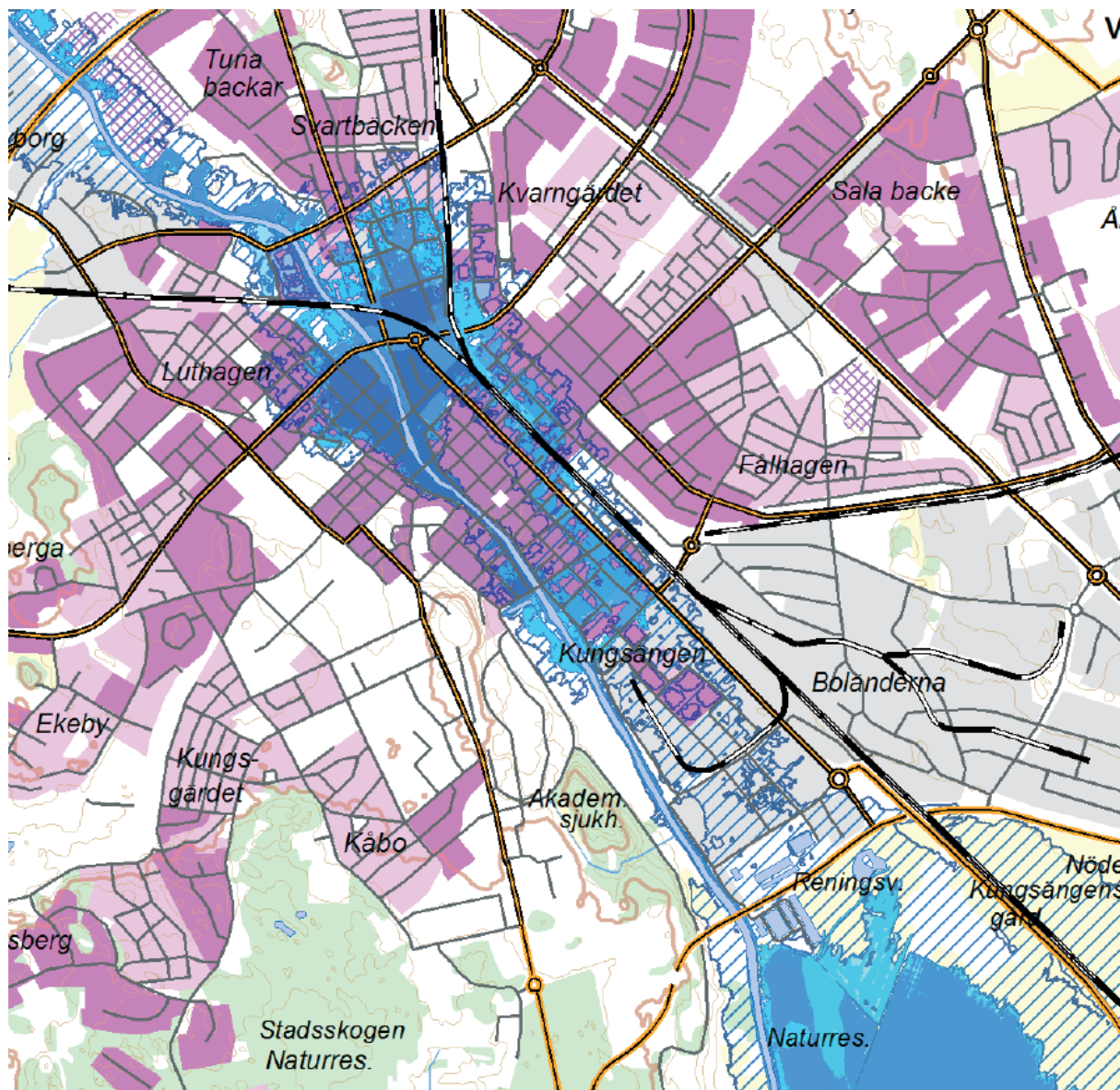
Förslag ställningstagande:

Uppsala kommun kommer inte nu att driva frågan om en flyttning av Storvreta station.

Handlingsfriheten för en flytt efter planperioden(2030) bör dock bevaras på den plats som finns utpekad i FÖP Storvreta. Närtidsinriktningen är att genom utformning av trafiksystemen ge även de tillkommande bebyggelseområdena en stark koppling till nuvarande tågstation. Åtgärder för ökad tillgänglighet och funktionalitet inom nuvarande stations/-centrumområde ska uppmärksammas i samband med planarbeten.

Översvämningsrisk

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har uppdaterat karteringen av översvämningsrisker i Fyrisån. De nya kartorna ersätter den som finns i översiktsplan 2010. En av översiktsplanens riktlinjer om hantering av översvämningsrisker är olyckligt formulerad och saknar aktualitet.

Utdrag ur MSB:s översvämningskartering för Fyrisån. Fullständiga kartor finns på www.msb.se

Förslag till ställningstagande:

Riktlinjen på s 98, andra punktsatsen, första meningen, under ”översvämningsrisk...” om att ”marknivån under nivån för 100-årsflödet bör inte bebyggas, med undantag för enkla byggnader som garage och uthus” är inte aktuell. Återstående riktlinjer på sid 98 bedöms räcka för syftet

Övriga ställningstaganden

Hantering av gatukostnader

Kommunen är huvudman för allmän platsmark i Uppsala tätort och i Storvreta. Allmänt befarna vägar och allmän platsmark i de mindre tätorterna sköts av vägföreningar med kommunalt driftbidrag och på landsbygden i övrigt av samfälligheter med visst driftbidrag. Kompetenskraven för väghållaransvar och skötsel av bland annat lekplatser har höjts och det är svårt för föreningarna att svara upp mot kraven. Systemet med driftsbidrag till vägföreningar är också ekonomiskt ofördelaktigt för kommunen på grund av moms förlusterna som då uppkommer. Kommunen har heller ingen kontroll på hur upphandling av underhållsrenoveringar sköts och ingen rådighet över föreningarnas drifts- och underhållsplanering. Fördelarna med vägföreningssystemet är bland annat att ansvaret ligger hos lokalsamhället vilket ger mervärden. Kommunen bör dock ställa sig positiv till ett övertagande av huvudmannaskapet för allmän plats om en vägförening i tätort så begär, eftersom det ger likställighet, samordningsvinster, rådighet och sannolikt lägre kostnader.

Enligt ett nytt lagförslag (lagrådsremiss om ändringar i PBL) kommer kommunerna att i egenskap av huvudman för allmän platsmark, genom antagande av en taxa (gatuavgift) kunna finansiera anläggande eller förbättring mm av allmänna platser. Det ska kunna användas i detaljplanlagda områden som exempelvis ska förtätas med ny, kompletterande bebyggelse. Förslaget innebär att för en redan bebyggd fastighet ska kommunen, när anläggningen förbättras eller byggs ut, endast få ta ut en avgift i samband med att en fastighetsägare söker bygglov som möjliggörs av den nya eller förbättrade vägen. Det innebär alltså att en fastighetsägare som inte har för avsikt att bygga till sitt hus inte heller kommer att behöva betala för gatuförbättringar i området. Taxesystemet föreslås vara frivilligt, en kommun kan avstå och istället finansiera med skattemedel. Taxemodellen kommer att kräva mycket utredning och administration, både för att upprätta taxa och för att ta ut avgifter.

För exploatering av nya områden eller av obebyggda tomter kan avgiften enligt förslaget tas ut direkt med ett mer förutsägbart belopp. Den avgiften fastställs i samband med att exploateringsavtal upprättas i samband med planläggningen. Kommunen ska på förhand redogöra för vilken avgiftsmodell som ska tillämpas.

Förslag till ställningstagande:

Uppsala kommun avser att fortsättningsvis inte tillämpa avgiftsfinansiering för upprustning mm av befintliga gator med kommunalt huvudmannaskap eller vid övertagande av huvudmannaskap i samband med planläggning.

Närtidsfrågor

Utbyggnadsläge och beredskap

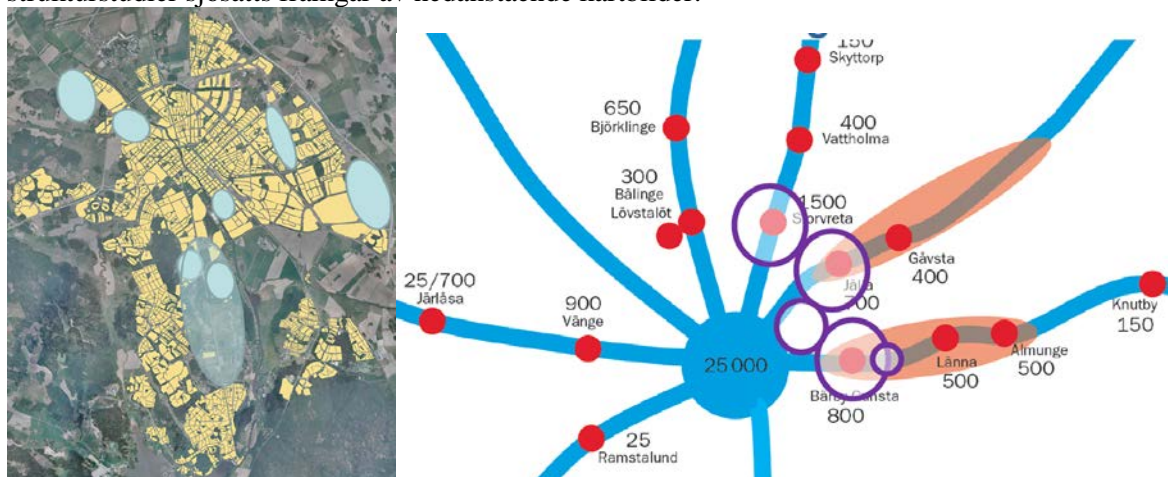
Uppsalas byggtakt för bostäder behöver öka. För närvarande finns det inom staden beredskap för minst 16.000 bostäder i färdiga detaljplaner eller pågående planarbeten med god prognos, eller i områden med färdiga strukturprogram/fördjupningar av översiktsplanen. Utanför stadsområdet finns motsvarande för över 2000 bostäder. Det innebär en teoretisk beredskap för en produktion av ca 3000 bostäder per år fram till år 2020, vilket korresponderar med den högre befolkningsutvecklingskurvan i tidigare avsnitt. Utredningsscenarioer visar att en högre utbyggnadstakt gott och väl ryms inom stadsväven under perioden fram till år 2030. Samtidigt står det klart att tröskelinvesteringar i transport- och tekniska försörjningssystem kan komma att behövas. Utöver ovan finns i dagsläget en planreserv på ca 6000 bostäder i lagakraftvunna detaljplaner.

På verksamhetssidan är bilden av efterfrågan och utbud på lokaler svårare att uppskatta. Med den högre utvecklingstakten möter utbudspotentialerna i befintliga och kommande områden ungefär den efterfrågan som kan förväntas avseende lägen och lokaltyper. Det inkluderar omflyttning av verksamheter från äldre industriområden under omvandling. För att den förväntade efterfrågan på innerstadsmiljöer ska kunna mötas krävs sannolikt att den inre delen av Boländerna omvandlas till kontorsdominerad miljö med hög täthet. Vad gäller industrimark och verksamhetslokaler krävs, för god matchning, ett större utbud än efterfrågan. I dagsläget råder visst underutbud på industrimark och/eller kombilokaler. Planläggning pågår i Husbyborg och Libroback för att tillgodose efterfrågan.

Närtidsinriktning

För att klara ett högre tempo i stadsutvecklingen på ett effektivt sätt och med hög kvalitet krävs en rad åtgärder: Kommunen behöver förstärka sin organisatoriska kapacitet. Det behövs också ett större utbud av planlagd mark med kvarters- och fastighetsindelning som möjliggör mångfald av funktioner och upplåtelseformer och som kan erbjudas till byggherrar med olika förutsättningar. Vidare finns behov av flera förhållandevis stora utbyggnadsprojekt/-områden med få trögheter och som sammantaget innebär att investeringar i samhällsservice, transportinfrastruktur och teknisk försörjning kan hållas på rimliga nivåer och där utbyggnad kan ske under lång tid. För närvarande sker det i Kungsängen, Östra Salabacke, Börjetull, Rosendal, vid Jälla och i Gunsta. Områden som snart kommer att öppnas är Ulleråker och Skölsta. I Storvreta är det angeläget att kommunen går vidare med planläggning av egen mark inom den fördjupade översiktsplanen. Fördjupade strukturstudier (programuppdrag) pågår i Dag Hammarskjöldsstråket och Marielund. Flera områden behöver öppnas på sikt.

De större utvecklingsområdena där utbyggnad pågår, förväntas snart komma igång eller där fördjupade strukturstudier sätts framgång av nedanstående kartbilder.

Förväntade ställningstaganden i den statliga infrastrukturplaneringen innebär att det sannolikt dröjer till efter 2020 tills nya tågstationer kan öppnas i Börjetull och Bergsbrunna/Uppsala södra. De utvecklingsscenarier som studerats ger för handen att vi kan klara en högre tillväxt fram till 2030, utan att ta i anspråk strategiska delar av närområden till dessa stationer. Scenarierna visar dock att trafiksystemet runt resecentrum riskerar att få kapacitetsproblem och att särskilt de öst-västliga kopplingarna i persontransportsystemet blir ansträngda. Det innebär att

- prioritet bör ges till utveckling av verksamhetsmiljöerna i nordvästsektorn, som har ett gott läge i trafiksystemet
- omvandlingstrycket i innerstaden bör användas för att skapa fler bostäder och arbetsplatser inom gång- och cykelavstånd till resecentrum
- stadsdelarna och de mindre tätorterna i sektorn öster om resecentrum och norrut längs ostkustbanan ligger väl till i trafiksystemet för att ta emot fler invånare.

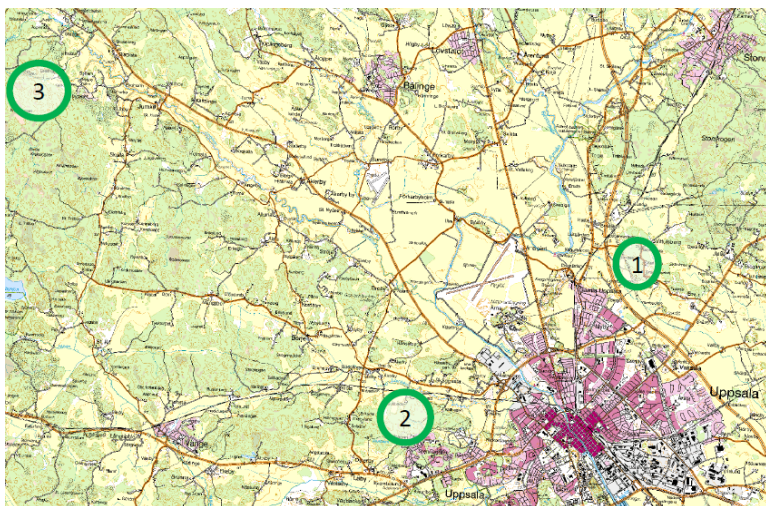
Dessutom finns stadsdelar i väster som står inför omfattande renoveringar och därför är intressanta att vidareutveckla. Eriksberg och Gottsunda är sådana exempel. Det är angeläget att kommunen har beredskap att gå in som aktiv part för att i samband med renoveringar i ytterstaden medverka i förnyelsen också av stadsdelsstrukturen, bland annat åstadkomma förbättrade yttre- och inre samband, högre täthet och större mångfald.

Planläggning för stadsutveckling längs Österleden bör påbörjas under 2014. Hög beredskap ska finnas för planläggning i Vänge på kommunens mark, eftersom orten kan komma att få hållplats för upptåget mycket snart.

På verksamhetssidan är det i nuläget framför allt angeläget att få fram goda miljöer för kombinationer av verkstadslokaler/kontor/logistik samt att långsiktigt värna lägen nära resecentrum för kontorsverksamheter. De industridominerade delarna av Boländerna (mittenområdet) kan ta emot fler, någorlunda personalintensiva, verksamheter av detta slag. Inre - eller västra - delarna av Boländerna bör förberedas för större förändringar i riktning mot kontors- och besöksdominerade verksamheter, exempelvis genom ett detaljplaneuppdrag för hela området. Utveckling av Hovgården för fler verksamheter bör även prövas.

Beträffande handel och andra besöksfunktioner bedöms inte fler miljöer än de som redan planerats eller är under utveckling behövas i närtid. Innerstadshandeln och nöjes- och kultursektorn gynnas av den allmänna tillväxten. Stadsdelshandeln gynnas av förtätningsprojekt i respektive stadsdel. Kommunen bör ha beredskap för samverkan av olika omfattning med fastighetsägare och handlare för att åstadkomma miljöförbättringar och möjlighet till expansion. För de små tätorterna handlar det framför allt om att utöka det nära befolkningsunderlaget, dvs en högre aktivitet från kommunens sida för att underlätta tillkomsten av nya bostäder i de prioriterade orterna enligt översiktsplanen.

För att säkra tillgången på rekreationsområden för den växande stadsbefolkningen i stadens norra delar bör kommunen arbeta för att säkerställa rekreationsområden i Råby park och del av Svinskinnskogen (Herrhagsskogen) och utveckla dessa områden för friluftsliv. Kommunen bör också, i samarbete med Upplandsstiftelsen, arbeta för att skydda mer perifert belägna friluftsobjekt i anslutning till kommunala intressen såsom Linnéstigar och friluftsbad. I närtid är ett objekt vid Örsätra, intill Jumkilsstigen, aktuellt för reservatsbildning. Inriktningen för utvecklingsarbetet med stadens parker är redan fastlagd i särskilda styrdokument: Uppsalas parker, riktlinjer och anvisningar respektive parkplan (2013).

1. Råby park; 2. Herrhagskogen; 3. Örnsätra

Kommunens organisatoriska kapacitet behöver fortsätta att växlas upp avseende hela kedjan översiktlig planering – detaljplanering – bygglov – genomförande, samt drift av allmän plats och rekreationsområden, inklusive mark- och -exploateringsverksamheten och delar av bolagssfären. Samtidigt behöver de process- och systemorienterade synsätten och adekvata stödsystem och rutiner fortsätta byggas upp. Behoven är påfallande, men kapacitets-/produktivitet utveckling tar tid. Kommunen behöver därför för egen del hushålla genom bland annat prioriteringar så att planeringsarbeten för stora volymer och kapacitetshöjande planer ges en ännu starkare process. Arbeten med tidiga skeden för småskaliga exploateringsinitiativ i tveksamma lägen tar mycket kraft och bör ges lägre prioritet.

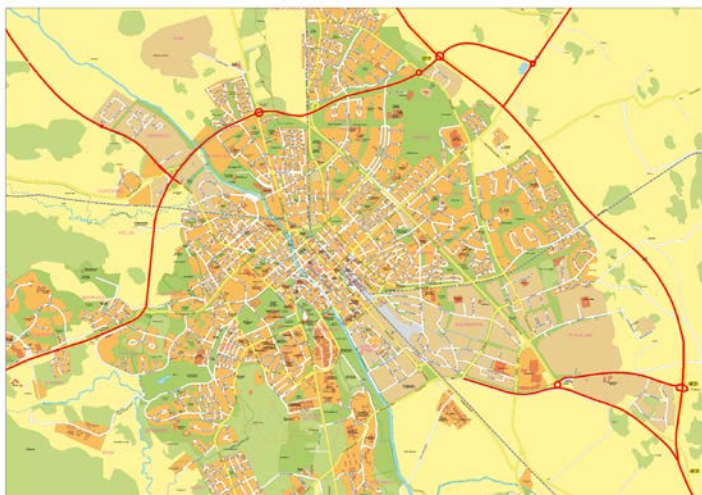
Smårättelser och de factoändringar

Figur 3.5, sid 31. Fel i legend. knutpunkter är i rött, kärnområden i blått.

På s. 80 visas karta med ekologisk status. Nya statusklassningar är gjorda och finns på <http://www.viss.lansstyrelsen.se/>. De är ännu inte beslutade.

Sid 97-98 beskrivs översvämningsrisker i Uppsala. En uppdaterad kartering och beskrivning finns ”Översvämningskartering utmed Fyrisån – Rapport nr 1, 2013-05-23” som finns på www.msb.se.

Underlagskarta D: Nytt beslut om farligt gods-leder har tagits av länsstyrelsen 2014. Väg 600 norr om Tpl Svartbäcken samt Tycho Hedéns väg och Vaksalagatan tas bort som sekundära transportvägar för farligt gods. Det innebär att följande vägar kvarstår som sekundära transportvägar: Väg E4.10 (mellan trafikplats 186 och Gnistarondellen, inkl på- och avfartramp till väg E4), Väg 255 (mellan Gnistarondellen och korsningen med väg 255 och Rapsgatan), Kungsängsleden (mellan Rapsgatan och Stålgatan) och Almungevägen (mellan trafikplats 187 och Gnistarondellen). Se vidare www.lansstyrelsen.se/upsala. Sammanställningen är publicerad under rubriken Om Länsstyrelsen och sedan under rubriken Författningar.

Farligt gods-vägar vid Uppsala stad 2014

Bilagor

BILAGA 1: Länsstyrelsens sammanfattande redogörelse avseende statliga och mellankommunala intressen och hur de förhåller sig till översiktsplanen.

BILAGA 2 : Planprogram för Boländerna. Notera att programmet föreslås kompletteras enligt rutan på sid 21 i aktualitetsförklaringen

BILAGA 3: Uppföljning av uppdrag och aktiviteter efter översiktsplan 2010

Underlagsrapporter

Nedanstående underlagsrapporter återfinns på www.upsala.se/oversiktsplan/aktualitetsforklaring

Tillväxt Uppsala – planeringsunderlag 2030/2050 (omvärldsanalys och scenariobeskrivning)

Matchningsanalys utrymme för verksamheter

Trafikanalyser av tre scenarier

Rapport Sydvästlänken i Uppsala, studie av reservat

Kommunalekonomi för Uppsala kommun som helhet

